

Ю. О. Ланцедова,
кандидат юридичних наук

Н. А. Степанківська,
студентка

ВІДКЛАДЕННЯ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ З МЕТОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОЖНОГО З ЕТАПІВ ДОКАЗУВАННЯ

Національний авіаційний університет
проспект Космонавта Комарова, 1, 03680, Київ, Україна
E-mail: lua1906@gmail.com

Мета: в статті досліджено законодавче розуміння етапів доказування за КПК різних країн пострадянського простору, традиційні та інноваційні підходи до вирішення вказаної проблеми у контексті пошуку належних підстав для відкладення судового розгляду у кримінальному провадженні. **Методи дослідження:** в роботі застосовувалися загальнонаукові методи, порівняльно-юридичний метод та система логічних методів. **Результати:** запропоновано інноваційне вирішення проблеми послідовності доказування у вигляді семи етапів та низки елементів процедури роботи з джерелами доказів та доказування. **Обговорення:** вказано на значимість даного інноваційного підходу для вирішення інших проблем доказування взагалі та проблеми відкладення судового розгляду зокрема і запропоновано долучитися до дискусії з розробки загально визнаного варіанту вирішення цих проблем.

Ключові слова: етапи роботи з джерелами доказів у кримінальному провадженні; етапи доказування у кримінальному провадженні, відкладення судового розгляду у кримінальному провадженні.

Постановка проблеми та її актуальність. Відкладення судового розгляду у кримінальному провадженні з метою найбільш ефективного, раціонального та якісного здійснення кожного з етапів доказування у кримінальному провадженні має суттєве значення для досягнення передбаченого ст. 2 КПК України завдання даного провадження [4]. У той же час існуюче теоретичне і, як наслідок, законодавче розуміння етапів роботи з джерелами доказів взагалі і доказування зокрема не відрізняється сутнісною, термінологічною та кількісною досконалістю, коли згідно ч. 2 ст. 91 КПК України, доказування полягає у збиранні, перевірці та оцінці доказів з метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження [4]. Незважаючи на те, що О. А. Кириченко ще у 1996 р. у контексті ро-

зробки основ криміналістичної мікрології вказував на те, що фактично збирають не докази, а мікрооб'єкти, від яких шляхом їх дослідження отримують ті відомості, які після належної їх оцінки вже можна використати в якості доказів [2, с. 212-213], не лише законодавство, але й традиційна теорія доказів продовжує сповідувати аналогічні етапи роботи з джерелами такого роду відомостей і доказування, зокрема, «способи і порядок збирання, закріплення, перевірки відомостей про факти та їх джерела» [1, с. 55-56] та ін.

Аналіз досліджень і публікацій. Поряд із цим достатньо переконливо було доведено [5, с. 190-191] і потім докорінно удосконалено низку положень про те, що фактично збирають не докази, а їхні речові джерела (траси: відбитки, діагностичні і ситуаційні відображення; суб-

станції; документи), особистісні джерела встановлюють, а вже потім шляхом особистого чи експертного дослідження трас та субстанцій і вивчення документів та безпосереднього чи опосередкованого спілкування із особистісним джерелом від речових та особистісних джерел отримують певні антиделіктні відомості [3, с. 58 та ін.].

Ці ж відомості у процесі їх узагальнюючої оцінки перетворюються у докази лише тоді, коли вони будуть мати взаємопов'язану сукупність основних базисних юридичних властивостей (значимість, законність, допустимість, доброякісність і достовірність). [3, с. 58]. І коли вже наявна сукупність доказів буде мати й додаткові базисні юридичні властивості (узгодженість і достатність для прийняття на їх основі певного проміжного і тим більше остаточного процесуального рішення), докази можуть бути використанні в антиделіктному доказуванні чи в іншій процедурі протидії певному кримінальному правопорушенню [3, с. 59].

Уся ж викладена процедура роботи із джерелами антиделіктних відомостей та із власне самими доказами та іншими антиделіктними відомостями підлягає документуванню, а збиранню речових джерел та встановленню особистісних джерел має передувати з'ясування сутності, послідовності та інших закономірностей роботи з цими джерелами і відомостями, а також взаємопов'язане версіювання, планування та організація даної роботи [3, с. 59]. Тому виникла необхідність запропонувати інноваційне бачення етапів роботи з джерелами доказів і доказування, що складалося із семи етапів [5, с. 190-191] і в решті-решт набуло інноваційної процедури роботи із суб'єктивними, об'єктивними і змішаними джерелами доказів [3, с. 59-63].

Мета статті. Розгляд вказаних підходів щодо інноваційного розуміння процедури роботи з джерелами доказів та етапів доказування з урахуванням більш широкого аналізу відповідних положень законодавства інших країн пострадянського простору та із визначенням значимості новітньої процедури доказування для найбільш правильного вирішення підстав для відкладення судового розгляду у кримінальному

провадженні з метою найбільш ефективного, раціонального та якісного здійснення тих чи інших етапів доказування у кримінальному провадженні і складає основне завдання даної наукової статті.

Виклад основного матеріалу. Пошук варіантів розвитку і вирішення проблеми етапів доказування у кримінальному провадженні дозволив звернути увагу на одну з публікацій, в якій вказувалося, що у ч. 1 ст. 124 КПК Республіки Вірменія, ст. 102 КПК Республіки Білорусь, ч. 1 ст. 91 КПК Киргизької Республіки, ст. 100 КПК Республіки Молдова, ст. 85 КПК Республіки Узбекистан та ін. в якості етапів доказування також визнаються лише збирання, перевірка та оцінка доказів, тоді як у ч. 1 ст. 121 КПК Республіки Казахстан та у ч. 1 ст. 132 КПК Туркменістану у цій частині говориться вже про збирання, дослідження, оцінку і використання доказів; а у ч. 1 ст. 99 КПК Республіки Молдова – збирання, пред'явлення, допущення та використання доказів [3, с. 57]. І хоча у ч. 1 ст. 138 КПК Азербайджанської Республіки у цій частині мова йде вже про більш правильне у сутнісному і термінологічному відношенні отримання, перевірку та оцінку доказів, а у Кримінально-процесуального закону Латвії від відображення етапів доказування уникають, вказуючи у ст. 123 «Доказування» даного кодексу на те, що доказуванням є діяльність залученої в кримінальний процес особи, яка виражається в обґрунтуванні наявності або відсутності фактів, що входять до предмету доказування, з використанням доказів; у гл. 10 «Доказування» КПК Республіки Таджикистан взагалі немає визначення доказування, у т.ч. через позначення його етапів, а в КПК Естонії у відповідній главі можна знайти лише ст. 60 «Доказаність і загальновідомість» де також немає визначення сутності доказування та переліку його етапів [3, с. 57-58], у цілому всі розглянуті законодавчі підходи із розуміння сутності і вичерпного переліку етапів доказування не є достатньо досконалими і тому не можуть забезпечити належні підстави для відкладення судового розгляду справи у кримінальному провадженні з метою найбільш ефективного, раціонального та якісного здійснення тих чи інших етапів доказування.

У той же час розроблена Ю. О. Ланцедовою одна з останніх варіацій розуміння сутності, послідовності та інших закономірностей міждисциплінарної (негласної, криміналістичної: процесуальної, позапроцесуальної) роботи із суб'єктивними джерелами (особистісними джерелами, суб'єктивними документами), об'єктивними джерелами (матеріальними об'єктами, суб'єктивними і змішаними документами) та змішаними джерелами (змішані документи, інші змішані джерела) доказів [3, с. 59-63] може бути стати основою для вирішення питання про належні підстави для відкладення судового розгляду у кримінальному провадженні з метою забезпечення найбільш ефективного, раціонального та якісного здійснення певних етапів доказування, якщо вказаний інноваційний підхід позбавити занадто новітньої термінології і представити у вигляді наступних етапів роботи з такого роду джерелами доказів та доказування:

1. З'ясування сутності, послідовності та інших закономірностей роботи із об'єктивними, суб'єктивними та змішаними джерелами доказів.

2. Взаємопов'язане версіювання [висунення (побудова), аналіз, динамічний розвиток і перевірка версій], планування та організація цієї роботи із вказаними джерелами.

3. Встановлення об'єктивних, суб'єктивних і змішаних джерел доказів:

3.1. Збирання об'єктивних джерел доказів:

3.1.1. Збирання речових джерел доказів:

а) пошук (ймовірне встановлення серед існуючого різноманіття матеріальних об'єктів тих з них, які можуть стати речовим джерелом доказів, значимих для ефективної та/чи раціональної та/або якісної протидії конкретному правопорушенню); б) виявлення, а саме: констатація автентичності (встановлення таких ознак матеріального об'єкта, по яких можна зробити висновок про наявність речового джерела доказів; індивідуалізація (встановлення тих ознак зовнішньої будови матеріального об'єкта, за якими його можна буде розпізнати серед інших матеріальних об'єктів, коли відсутність достатньої кількості такого роду ознак примушує слідчого чи суддю вдатися до штучної

індивідуалізації матеріального об'єкта за допомогою його упаковки в присутності понятих та, за наявності, інших учасників отримуючої процесуальної дії); розшук (встановлення місця знаходження матеріального об'єкта із відомими індивідуальними ознаками); прийняття (фактичний перехід матеріального об'єкта за допомогою його виїмки із володіння фізичної або юридичної особи у володіння слідчого чи судді); закріплення (застосування таких фізичних та інших засобів, які повинні повністю виключити або хоча б гранично можливо мінімізувати подальше псування або іншу неконтрольовану і небажану зміну матеріального об'єкта); вилучення (застосування таких технічних засобів і маніпуляцій із матеріальним об'єктом, які дозволяють його перенести на будь-якій іншій носій, в т. ч. в упаковку); пакування (застосування таких технічних засобів і методів, які дозволяють у присутності понятих та, за наявності, інших учасників отримуючих процесуальної дії штучно індивідуалізувати матеріальний об'єкт, виключити неконтрольоване проникнення до нього інших осіб, виключити або максимально мінімізувати порчу та іншу небажану і неконтрольовану його зміну); зберігання (застосування таких технічних засобів і створення таких умов, які повинні виключити або максимально мінімізувати порчу і неконтрольовану і небажану зміну матеріального об'єкта); транспортування (застосування таких технічних засобів, які дозволяють безпечно і контрольоване переміщати матеріальний об'єкт із одного місця в інше); отримання зразків матеріального об'єкта для порівняльного його особистого або експертного дослідження.

3.1.2. Збирання об'єктивних документів (здійснюється аналогічно збиранню матеріальних об'єктів).

3.2. Залучення особистісних джерел доказів: а) пошук (ймовірне встановлення серед осіб тих з них, які можуть стати особистісним джерелом доказів в контексті протидії конкретному правопорушенню); б) виявлення: констатація автентичності (встановлення наявності у ймовірного особистісного джерела його трьох базисних юридичних властивостей – значимості,

осудності і свідомого стану) та індивідуалізація (встановлення анкетних даних особистісного джерела); в) розшук (встановлення місця знаходження особистісного джерела із відомими анкетними даними); г) зустріч (будь-яка практична дія слідчого чи судді, яка може забезпечити в процесі спілкування або негласного контакту із особистісним джерелом отримання від нього доказів: добровільна явка особистісного джерела, його привід, негласний контроль засобів зв'язку особистісного джерела та ін.).

3.3. Збирання суб'єктивних документів (здійснюється аналогічно збиранню матеріального об'єкта).

3.4. Збирання змішаних джерел доказів (здійснюється із дотриманням процедур збирання відповідних видів джерел доказів – суб'єктивних документів та/чи об'єктивних документів та/або змішаних документів та/чи матеріальних об'єктів).

4. Отримання доказів як певних відомостей про юридичний факт (зовнішній або внутрішній прояв ознак або властивостей людини та його дії або події чи явища, а також певного матеріального об'єкта; об'єктивного документа; суб'єктивного документа, змішаного документа) в цілому або про його окрему сторону шляхом проведення окремих отримуючих процесуальних чи позапроцесуальних дій або негласних заходів чи їх комбінації: 4.1. Від особистісного джерела за допомогою: безпосереднього спілкування з ним; показань інших особистісних джерел; контролю засобів комунікації особистісного джерела, за винятком випадків вивчення суб'єктивних та змішаних документів; оцінки психофізіологічних реакцій особистісного джерела в процесі безпосереднього спілкування з ним та/чи спостереження за ним та ін. 4.2. Від матеріального об'єкта за допомогою його особистого чи експертного дослідження, в тому числі й суб'єктивного, об'єктивного або змішаного документа як носія матеріального об'єкта. 4.3. Від суб'єктивного документа за допомогою його експертного або особистого вивчення, в тому числі і в процесі контролю різного роду засобів комунікації особистісного джерела. 4.4. Від об'єктивного документа за допомогою його особистого чи експертного вивчення.

5. Оцінка доказів (визначення через аналітичну діяльність або проведенням при необхідності отримуючих процесуальних чи дотримуючих процесуальних або позапроцесуальних дій чи негласних заходів або комбінації цих дій та/чи заходів значимості, законності, допустимості, доброякісності та достовірності такого роду відомостей, їх узгодженості та достатності в сукупності з іншими доказами для прийняття певного рішення у контексті протидії певному кримінальному правопорушенню).

6. Використання доказів: 6.1. Вибір доказових фактів, тобто обставин, що підлягають доказуванню в контексті прийняття проміжного або остаточного процесуального чи іншого рішення. 6.2. Групування доказів в контексті обґрунтування певного проміжного або остаточного процесуального чи іншого рішення. 6.3. Оперування доказами при обґрунтуванні або спростуванні обставин базисного, спеціального або часткового предмета доказування та виділених доказових фактів як ланцюжка тез даного доказування. 6.4. Прийняття проміжного чи остаточного процесуального або іншого рішення.

7. Документування версіювання, планування, організації та обставин встановлення об'єктивних джерел (матеріальних об'єктів, об'єктивних документів) і суб'єктивних джерел (особистісних джерел, суб'єктивних документів, змішаних документів), процедури отримання від них доказів, їх подання, оцінки та використання в доказуванні.

Висновки. Підсумовуючи викладене, варто зазначити, що запропоноване інноваційне розуміння етапів роботи з джерелами доказів та доказування у кримінальному провадженні на відміну від існуючого законодавчого та традиційного підходів має більш суттєве значення для визначення підстав для відкладення судового розгляду, що може бути здійснене з метою найбільш ефективного, раціонального та якісного вивчення певних закономірностей роботи з відповідними джерелами доказів, організації і планування, а також безпосереднього збирання матеріальних об'єктів як майбутніх речових джерел доказів, суб'єктивних, об'єктивних та змішаних документів і встановлення тих осіб,

які можуть виступити по певній справі в якості особистісного джерела доказів з метою наступного отримання доказів від вказаних джерел. Можливі й ситуації із необхідності відкладення судового розгляду у кримінальному провадженні для оцінки та використання доказів у контексті прийняття важливих, але проміжних процесуальних рішень за чисельними епізодами діянь кримінальної діяльності та ін., що у разі прийняття остаточного процесуального рішення по справі вже не є підставою для відкладення судового розгляду і має бути здійснене у нарадчій кімнаті по завершенню такого розгляду справи. У цьому аспекті доцільна широка коректна наукова дискусія з розробки на підставі запропонованого варіанту загально визнаного підходу вирішення вказаних проблем.

Література

1. Давидова Д. В. Джерела доказів у кримінальному процесі України: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 / Д. В. Давидова; Донецький юридичний інститут МВС України. – Кривий Ріг, 2015. – 225 с.

2. Кириченко А. А. Основы криминалистической микрологии: дисс. ... д-ра юрид. наук / А. А. Кириченко; Нац. юрид. ак. Украины им. Ярослава Мудрого. – Харьков, 1996. – 435 с.

3. Кириченко О. А. Основы работы из джерелами антикримінальних відомостей. Лекція № 3. Курс лекцій з криміналістики: навч. посіб. – 2-ге вид. / О. А. Кириченко, Ю. О. Ланцедова. – Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2017. – 72 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <59>

4. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9-10. – Ст. 88 (із змінами, згідно із законом України № 2367-VIII від 22.03.2018 р., ВВР, 2018, № 16,

ст. 139) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

5. Ланцедова Ю. О. Сутність і послідовність роботи з особистісними і речовими доказів у кримінальному судочинстві: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 / Ю. О. Ланцедова; Харк. нац. ун-т вн. справ. – Харків, 2009. – 229 с.

References

1. Davydova D. V. Dzherela dokaziv u kryminal'nomu protsesi Ukrainy: dys. ... kand. yuryd. nauk : spets. 12.00.09 / D. V. Davydova; Donetsk'kyu yurydychnyy instytut MVS Ukrainy. – Kryvyi Rih, 2015. – 225 s.

2. Kirichenko A. A. Osnovy kriminalisticheskoy mikrologii: diss. ... d-ra yurid. nauk / A. A. Kirichenko; Nats. yurid. ak. Ukrainy im. Yaroslava Mudrogo. – Harkov, 1996. – 435 s.

3. Kyrychenko O. A. Osnovy roboty iz dzherelamy antykryminal'nykh vidomostey. Lektsiya № 3. Kurs lektsiy z kryminalistyky: navch. posibnyk. Druhe vydannya / O. A. Kyrychenko, Yu. O. Lantsedova. – Mykolayiv: MNU imeni V. O. Sukhomlyns'koho, 2017. – 72 s. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <59>

4. Kryminal'nyy protsesual'nyy kodeks Ukrainy: vid 13.04.2012 r., № 4651-VI // Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy, 2013, № 9-10, st. 88, iz zminamy, z-hidno iz zakonom Ukrainy № 2367-VIII vid 22.03.2018 r., ВВР, 2018, № 16, st. 139 [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

5. Lantsedova Yu. O. Sutnist' i poslidovnist' roboty z osobystisnymi i rechovymy dokaziv u kryminal'nomu sudochynstvi: dys. ... kand. yuryd. nauk: spets. 12.00.09 / Yuliya Oleksandrivna Lantsedova; Khark. nats. un-t vn. sprav. – Kharkiv, 2009. – 229 s.

Ю. А. Ланцедова, Н. А. Степанковская

ОТЛОЖЕНИЕ СУДЕБНОГО РАЗБИРАТЕЛЬСТВА
В УГОЛОВНОМ ПРОИЗВОДСТВЕ С ЦЕЛЬЮ ОБЕСПЕЧЕНИЯ
КАЖДОГО ИЗ ЭТАПОВ ДОКАЗЫВАНИЯ

Национальный авиационный университет
проспект Космонавта Комарова, 1, 03680, Киев, Украина
E-mail: lua1906@gmail.com

Цель: в статье исследовано законодательное понимание этапов доказывания по УПК разных стран постсоветского пространства, традиционные и инновационные подходы к решению указанной проблемы в контексте поиска надлежащих оснований для отложения судебного разбирательства в уголовном производстве. **Методы исследования:** в работе применялись общенаучные методы, сравнительно-юридический метод и система логических методов. **Результаты:** предложено инновационное решение проблемы последовательности доказывания в виде семи этапов и ряда элементов процедуры работы с источниками доказательств и доказывания. **Обсуждение:** раскрыта значимость данного инновационного подхода для решения других проблем доказывания вообще и проблемы отложения судебного разбирательства в частности: предложено принять участие в дискуссии по разработке общепризнанного варианта решения этих проблем.

Ключевые слова: этапы работы с источниками доказательств в уголовном производстве; этапы доказывания в уголовном производстве, отложение судебного разбирательства в уголовном производстве.

J. Lancedova, N. Stepankivska

ADJOURNMENT OF TRIAL IN CRIMINAL
PROCEEDINGS FOR THE PURPOSE OF PROVIDING
EACH OF THE STAGES OF PROVING

National Aviation University
Prospect Kosmonavta Komarova, 1, 03680, Kiev, Ukraine
E-mail: lua1906@gmail.com

Purpose: the article examines the legislative understanding of the stages of proving for the CPC of different countries of the post-Soviet space, traditional and innovative approaches to solving this problem in the context of finding the proper grounds for adjournment of the trial in criminal proceedings. **Research methods:** general scientific methods, a comparative legal method and a system of logical methods were applied in the work. **Results:** an innovative solution to the problem of consistency of proving is proposed in the form of seven stages and a number of elements of the procedure for working with sources of evidence and proving. **Discussion:** the importance of this innovative approach is revealed to solve other problems of proving in general and the problem of adjournment of the trial in particular: it is proposed to take part in the discussion on the development of a generally accepted solution to these problems.

Keywords: stages of work with sources of evidence in criminal proceedings; stages of proving in criminal proceedings, adjournment of trial in criminal proceedings.